

**ZALECENIA DO PRACY Z UCZNIEM ZE SPECJALNYMI
POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI**
OPRACOWANE PRZEZ ZESPÓŁ PEDAGOGÓW I PSYCHOLOGÓW
POD KIERUNKIEM GRAŻYNY WITKOWSKIEJ –
DORADCY METODYCZNEGO DO SPRAW WYCHOWANIA PEDAGOGÓW, PSYCHOLOGÓW
MIASTA I GMINY MYSŁOWICE
- PROPOZYCJE –

Zalecenia do pracy z uczniem przewlekle chorym

Imię i nazwisko ucznia: .....

Zalecenia skonstruowane w oparciu o opinię Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
..... z dnia .....

1. Wszelkie ograniczenia aktywności psychoruchowej i społecznej muszą być racjonalnie uzasadnione aktualnym stanem zdrowia i zaleceniami lekarza.
2. W okresie pogorszenia się samopoczucia wskazane jest :
  - wyłączenie ucznia z trudnych sytuacji zadaniowych (klasówki, testy, kontrole wiadomości),
  - wyeliminowanie w tym czasie negatywnego oceniania, a wzmacnianie równowagi psychicznej (jednocześnie nie należy ucznia skazywać na bierność),
  - umożliwianie w czasie lekcji i na przerwie krótkiego wypoczynku, także w pozycji leżącej
  - zapewnienie dziecku możliwości przyjmowania leków, zgodnie z zaleceniami lekarza, na pisemną prośbę rodziców.
3. Obserwowanie w jaki sposób lekarstwa wpływają na funkcje poznawcze i zachowanie dziecka. Reagowanie zgodnie z zaleceniami.

4. Nauczyciel powinien posiadać podstawowe informacje dotyczące choroby np. tzw. aury przed napadem padaczkowym czy niedocukrzeniem (na podstawie informacji uzyskanych od rodziców i obserwacji dziecka).
5. Kolegów dziecka chorego należy zapoznać ze specyfiką jego ograniczeń, wyjaśnić jej wpływ na naukę dziecka, uczyć je pomocy i wyrozumiałości.
6. Dziecko chore musi korzystać ze wszystkich form działalności klasy, a rola nauczyciela powinna polegać na chronieniu go przed sytuacjami, które mogą wpłynąć negatywnie na jego stan zdrowia.
7. Dużą rolę w terapii odgrywa rozwijanie zainteresowań i mocnych stron dziecka.
8. Ważne jest dostosowanie do możliwości dziecka:
  - a) tempa pracy
  - b) metod pracy
  - c) oceniania

dziecko nadpobudliwe

- wyciszanie
- dostarczanie odpowiednich ilości zadań, ćwiczeń
- wdrażanie do samokontroli

dziecko apatyczne

- aktywizowanie
- dawanie czasu
- stymulowanie do aktywności

dobór odpowiednich narzędzi pomiaru dydaktycznego

- odpytywanie ustne lub pisemne
  - praca na lekcji
  - zadania domowe
  - dostrzeganie i nagradzanie każdej aktywności pozytywnej
9. W przypadku trudności w nauce wynikających z zaburzeń w sferze percepcyjno – motorycznej bądź wynikającej z choroby absencji należy zapewnić dziecku udział w zajęciach dydaktyczno – wyrównawczych.

Zalecenia do pracy z uczniem niedosłyszającym lub słabo słyszającym

Imię i nazwisko ucznia: .....

Zalecenia skonstruowane w oparciu o opinię Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
..... z dnia .....

1. Należy zdawać sobie sprawę z ograniczeń dziecka np. dysproporcji między tym, co uczeń wie, a tym, co umie wypowiedzieć.
2. Uczniowi z wadą słuchu stworzyć trzeba optymalne warunki do odbioru mowy, gdyż wymaga od niego ogromnego wysiłku, ciągłej koncentracji uwagi i dużej odporności na zmęczenie :
  - posadzenie dziecka w pierwszej lub drugiej ławce w rzędzie przy oknie,
  - podczas mówienia nauczyciel powinien stać przed uczniem niesłyszającym, tak by mógł on odczytywać mowę z ust; podczas mówienia nauczyciel nie może wykonywać gwałtownych ruchów głową, powinien mówić głosem naturalnym o normalnym natężeniu,
  - zezwolenie dziecku na odwracanie się w stronę mówiących dzieci, których wypowiedzi nauczyciel powinien zapowiadać; w młodszych klasach, gdy uczniowie mówią niewyraźnie, nauczyciel powinien rekapitulować ich wypowiedzi,
  - ponieważ dziecko nie może wykonywać dwóch czynności jednocześnie (odczytywanie mowy z ust i wykonywanie poleceń nauczyciela), należy sadzać je w ławce z uczniem zdolnym, chętnym do pomocy, który pozwoli odpisać swoją notatkę lub wskaże podane ćwiczenie.
3. Należy zwrócić uwagę na zdolności i mocne strony dziecka np. matematyczne, w orientacji przestrzennej, orientacji w treści schematów, rysunków, umiejętność logicznego myślenia).
4. Szczególną uwagę należy zwrócić na kształcenie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem, które wzbogaci słownictwo bierne i czynne ucznia. Na początku wdrażamy dziecko do korzystania ze słowników

ilustrowanych, dzięki którym uczy się ono rozumienia wyrazów poprzez kojarzenie z ich obrazem. Dzieci te łatwiej poznają zasady pisowni ortograficznej wzrokowo.

5. W przypadku konieczności korzystania z aparatu słuchowego należy dopilnować by dziecko nosiło aparat
6. Uczniom zdrowym należy wyjaśnić zasadę działania aparatu słuchowego, przekonać ich by nie powodowali zbędnego hałasu w klasie, pamiętając, że aparat słuchowy nie przywraca prawidłowego słuchu, ale wzmacnia dźwięki włącznie z hałasem.
7. Należy stwarzać sytuacje, w których w miłej atmosferze dziecko z wadą słuchu będzie nawiązywało kontakt słowny.

Zalecenia do pracy z uczniem niedowidzącym lub słabo widzącym

Imię i nazwisko ucznia: .....

Zalecenia skonstruowane w oparciu o opinię Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
..... z dnia .....

1. Należy dopilnować, by uczeń nie wstydził się używać szkieł optycznych i lup.
2. Zapewnić mu właściwe oświetlenie klasy.
3. Należy posadzić dziecko blisko nauczyciela i tablicy.
4. Stosować pomoce służące do powiększania,
5. Używać czarnego flamastra i powiększonych liter do napisania loteryjek, rozsypanek literowych itp.
6. Pogrubić linijki w zeszyte dziecka.
7. Przy ocenianiu nie wyolbrzymiać roli kaligrafii.
8. Uwzględnić wolniejsze temp pisanie.
9. Rozwijać zainteresowania i zdolności dziecka.
10. Zachęcać do wypowiedzi słownych.
11. Wykorzystywać mechanizm kompensacji ubytków wzroku przy pomocy słuchu i innych zmysłów.

**Zalecenia do pracy z uczniem z dysfunkcjami narządu ruchu
(w tym z porażeniem mózgowym)**

Imię i nazwisko ucznia: .....

Zalecenia skonstruowane w oparciu o opinię Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
..... z dnia .....

1. Dziecko winno być objęte ciągłą rehabilitacją specjalistyczną oraz zaopatrzone w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny.
2. Ważne jest zlikwidowanie w szkole barier architektonicznych, usytuowanie klasy na parterze, dostosowanie ławki i krzesła do niepełnosprawnego dziecka.
3. Należy zapewnić dziecku drugi komplet podręczników, by nie musiało ich nosić do domu.
4. Jeżeli dziecko okresowo przebywało w szpitalu, należy zorganizować mu pomoc w wyrównaniu braków programowych.
5. W przypadku dzieci z niedowładami spastycznymi i ruchami mimowolnymi rąk należy :
  - wspomóc czynność pisania, wykorzystując do tego np. komputer, umożliwić pisanie grubym mazakiem,
  - umożliwić pisanie na kartkach z liniami narysowanymi w odległości 1-3cm,
  - ćwiczenia z analizy i syntezy wyrazów przeprowadzać bez konieczności pisania, stosując klocki literowe, rozsypani, kartoniki itp.
6. Przy czytaniu należy stosować zakładki dla ułatwienia wyodrębniania czytanych wyrazów lub części tekstu.
7. Gdy uczeń ma problemy z opanowaniem umiejętności matematycznych, należy wykorzystywać liczmany, konkretne przedmioty do liczenia.
8. Nie powinno się wyłączać ucznia z inscenizacji, deklamacji wierszy, występów publicznych ani bać się, że narazimy je na śmieszność i spowodujemy, że będą przez to czuły się wyobcowane.

9. Należy organizować sytuacje stwarzające okazje do obcowania z rówieśnikami , także do kontaktów fizycznych np. trzymanie się za ręce, taniec itp. , jak również ułatwiać dziecku nawiązywanie kontaktów interpersonalnych.
10. Trzeba umożliwiać uczniowi, we współpracy z rodzicami, wyjazdy na „zielone szkoły”, wycieczki szkolne, wyjścia grupowe. Stwarzać mu sytuacje umożliwiające zbieranie doświadczeń poznawczych, wielozmysłowe poznanie (wycieczki przedmiotowe, wyjścia do muzeum, teatru, kina).
11. Powinno się w sposób naturalny wdrażać rówieśników do pomocy dziecku niepełnosprawnemu, ucząc tolerancji dla jego inności.

Zalecenia do pracy z uczniem z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej

Imię i nazwisko ucznia: .....

Zalecenia skonstruowane w oparciu o opinię Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
..... z dnia .....

- I. Pomoc w tworzeniu uporządkowanego świata zewnętrznego
  1. Opracowanie wspólne z uczniem reguł i zasad postępowania, a także związanych z nimi nagród i konsekwencji. Wyeksponowanie w widocznych miejscach sali wypracowanych regulaminów.
  2. Zapoznavanie dziecka z planem poszczególnych zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych by mógł przewidzieć co za chwilę nastąpi.
  3. Usadowienie ucznia w pobliżu nauczyciela, najlepiej w pierwszej ławce, samego bądź ze spokojnym kolegą.
  4. Wskazywanie dziecku sposobów organizowania i porządkowania działań : układanie rzeczy na ławce, prowadzenie kalendarza, pomoc w planowaniu zajęć. Ograniczenie do minimum ilości przyborów na ławce.
  5. Ograniczanie ilości bodźców dochodzących do ucznia.
  6. Wyznaczanie jasnych konkretnych celów, stosowanie krótkich komunikatów i sprawdzanie stopnia ich zrozumienia.
  7. Dzielenie zadań na możliwe do zrealizowania etapy.
  8. Kilkakrotne sprawdzanie w czasie lekcji i na jej zakończenie czy dziecko zapisuje to co powinno, czy ma zanotowane co ma zrobić w domu, co przynieść na następny dzień itp.

- II. Próba zapanowania nad nadpobudliwością dziecka
  1. Ustalenie możliwych form aktywności dziecka podczas lekcji.
W przypadku, gdy uczeń nie potrafi usiedzieć całkiem spokojnie, można

jasno i wyraźnie ustalić, że może kręcić się w obrębie ławki, machać nogami itp. Kategorycznie zabronione jest jednak wychodzenie z ławki, rozmawianie, zaczepianie innych dzieci.

2. Wykorzystywanie konieczności ruchu do np. przyniesienia kredy, starcia tablicy, rozdania pomocy dydaktycznych wszystkim dzieciom itp.
3. Rozpoczynanie lekcji od krótkich ćwiczeń odprężających, stosowanie kilkakrotnych przerw w czasie zajęć na krótkie ćwiczenia ruchowe.

III. Ułatwianie nabywania wiadomości

1. Stosowanie wobec ucznia krótkich, jednobrzmiących komunikatów. Dziecko musi wiedzieć co konkretnie ma w danej chwili zrobić i w jakiej kolejności.
2. Wydawanie kolejnych poleceń po sprawdzeniu wykonania poprzedniego.
3. Stosowanie prostych zwrotów.
4. Akcentowanie początku każdej uporządkowanej czynności np. uwaga wyciągamy zeszyty, słuchajcie zaczynamy pisać itp.
5. Upewnianie się, że uczeń słucha w momencie, gdy nauczyciel się do niego zwraca, że na niego patrzy.
6. Pomaganie uczniowi w skupieniu się tylko na jednej czynności.
7. Zachęcanie do sprawdzania czy uczeń dobrze zrobił to co powinien, czy zrobił wszystko.
8. Obserwowanie, na jak długo dziecko samo potrafi się skupić i dostosowanie przerw w pracy do jego naturalnego rytmu. Stosowanie dodatkowych pytań bądź nowych poleceń.
9. Dostrzeganie najdrobniejszych osiągnięć dziecka, zachęcanie do dalszej pracy.
10. Rozkładanie trudniejszych zadań na etapy.
11. Podawanie materiału w sposób zwięzły i precyzyjny (ważne elementy napisane są inną czcionką, innym kolorem, podkreślone lub wyróżnione w inny sposób).

12. Uatrakcyjnianie zajęć poprzez wprowadzanie elementów gier i zabaw (konkursy, zgadywanki itp.)
  13. Dostosowanie tempa i czasu pracy do możliwości ucznia.
-
- IV. Próba przewidzenia sytuacji, w których mogą nastąpić niepożądane zachowania i powstrzymywanie ucznia przed takimi zachowaniami, jednocześnie przypominanie o konsekwencjach.
  - V. Dostrzeganie nawet drobnych efektów pracy i wysiłku w nią włożonego.
  - VI. Częste stosowanie nagród i pochwał, najlepiej zaraz po wykonanej pracy.
  - VII. Wskazywanie możliwych do zaakceptowania form rozładowania nadruchliwości.
  - VIII. Stała współpraca z rodzicami dziecka.

Zalecenia do pracy z uczniem z dysleksją

Imię i nazwisko ucznia: .....

Zalecenia skonstruowane w oparciu o opinię Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
..... z dnia .....

1. W ocenianiu prac pisemnych należy brać pod uwagę przede wszystkim ich zawartość merytoryczną (wiadomości, kompozycję, logikę argumentacji, właściwy dobór treści itp.) z pominięciem aspektu ortograficznego i graficznego. Uczeń będzie miał możliwość poprawy błędów wykazując się znajomością zasad pisowni. Błędy w zapisie nie powinny mieć decydującego wpływu na ocenę prac i testów.
2. W miejsce odpytywania czytania sprawdzane będzie rozumienie czytanego tekstu.
3. Uczeń będzie odpytywany czytania na zespole wyrównawczym.
4. Uczeń może pisać drukiem lub wykorzystać komputer.
5. W pracach z przedmiotów ścisłych oceniać głównie poprawność rozumienia z pominięciem drobnych pomyłek w zapisie.
6. W nauce geometrii rysowanie figur można zastąpić szablonami figur lub modelami.
7. W miarę możliwości pozostawić uczniowi więcej czasu na samodzielną pracę (również z podręcznikiem) lub umożliwić jej dokończenie na zespole wyrównawczym lub w domu (np. referaty).
8. Należy się liczyć, że uczeń może mieć trudności w szybkim i poprawnym wyborze właściwej odpowiedzi przy zadaniach tekstowych, mimo dobrej znajomości tematu.
9. W nauce języków obcych kłaść nacisk na konwersację, zasób słownictwa, poprawność gramatyczną. Błędy w zapisie nie powinny mieć decydującego wpływu na ocenę prac i testów.

10. Doceniając systematyczność ucznia można stawiać przed nim wysokie wymagania przy realizowaniu programu szkolnego (np. znajomość tematyki, zasób słownictwa i fachowej terminologii)
11. Przy egzaminie uczeń może skorzystać z udogodnień dla uczniów ze specyficznymi trudnościami edukacyjnymi.

Zalecenia do pracy z uczniem wybitnie uzdolnionym

Imię i nazwisko ucznia: .....

Zalecenia skonstruowane w oparciu o opinię Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej
..... z dnia .....

- I. Wskazania do pracy z uczniem uzdolnionym dotyczą regulowania tempa nauki i organizacji materiału nauczania.
- II. Typy działań nastawionych na rozwijanie zdolności:
  1. Przyspieszenie rozwoju uczniów zdolnych – przyspieszanie tempa nauki wiedzy poprzez :
    - Indywidualny tok nauczania
    - Pracę wielopoziomową w grupach
    - Indywidualizację nauczania (łączenie różnicowania tempa uczenia się i treści kształcenia np. podniesienie stopnia trudności na sprawdzianach, dodatkowe zadania do wykonania itp.)
  2. Poszerzenie treści programowych i pozaprogramowych – wyposażanie w większy zasób wiedzy :
    - Specjalne programy dla uczniów wybitnie uzdolnionych
    - Dodatkowe zajęcia np. koła zainteresowań, zajęcia pozaszkolne itp.
  3. Umożliwianie uzyskania wiedzy o wyższym poziomie trudności zgodnie z poziomem rozwoju intelektualnego oraz poziomem zdolności i uzdolnień poprzez różnicowanie poziomu trudności :
    - Organizowanie sytuacji zadaniowych nieznacznie przewyższających stopniem trudności poziom możliwości intelektualnych ucznia – bodziec do aktywizacji
  4. Inspirowanie do aktywności twórczej i oryginalności myślenia :
    - Metody aktywne – poszukujące, nauczanie problemowe – rozwijanie operacji myślowych (analiza, synteza, porównywanie, uogólnianie, płynność i giętkość myślenia)

III. Warunki procesu edukacyjnego :

1. Osobisty kontakt nauczyciela z uczniem – konsultacje, indywidualne rozmowy, omawianie nurtujących go problemów, dyskusje.
2. Przydzielanie dodatkowych zadań w czasie lekcji.
3. Różnicowanie zadań klasowych, kontrolnych, domowych.
4. Zadawanie problemów do rozwiązania np. na okres ferii lub wakacji.
5. Systematyczne układanie zestawów zadań do pracy indywidualnej z uwzględnieniem zasady stopniowania trudności (np. raz w miesiącu).
6. Bieżąca i systematyczna kontrola pracy ucznia.
7. Stwarzanie sytuacji problemowych, zachęcanie ucznia do usuwania tych problemów, ocenianie każdego pomysłu.
8. Zachęcanie do samodzielnego układania zadań, rebusów, łamigłówek, zagadek.
9. Zalecanie opracowywania nowego materiału z podręcznika, referowanie go kolegom.
10. Opracowywanie materiału spoza podręcznika szkolnego.
11. Przekazanie uczniowi uzdolnionemu ucznia słabszego pod opiekę stałą lub doraźną.
12. Powierzenie mu przewodnictwa w grupie na lekcji.
13. Wdrażanie ucznia do roli asystenta nauczyciela.
14. Informowanie go o nowinkach książkowych.
15. Zachęcanie do udziału w konkursach zdaniowych, olimpiadach, turniejach wiedzy itp.